

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2026
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie (22) Wiedza o społeczeństwie (19–21)
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Termin egzaminu:</i>	12 maja 2026 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	25 września 2026 r.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Sprawozdanie zostało opracowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
www.cke.gov.pl sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie)

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie (województwo śląskie)

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 784 16 00
www.oke.jaworzno.pl sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie (województwa: lubelskie, małopolskie, podkarpackie)

Os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży (województwa: podlaskie, warmińsko-mazurskie)

Al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
www.oke.lomza.pl sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi (województwa: łódzkie, świętokrzyskie)

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 664 80 50
lodz.oke.gov.pl sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu (województwa: lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie)

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
www.oke.poznan.pl sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie (województwo mazowieckie)

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35
www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu (województwa: dolnośląskie, opolskie)

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
www.oke.wroc.pl sekretariat@oke.wroc.pl

Serwis Komisji Egzaminacyjnych: egzaminy.gov.pl

**Serwis
Komisji
Egzaminacyjnych**

Spis treści

Wiedza o społeczeństwie (22)	
Opis arkusza maturalnego	4
Dane dotyczące populacji zdających	5
Przebieg egzaminu	6
Podstawowe dane statystyczne	7
Komentarz	18
Wnioski i rekomendacje	46
Wiedza o społeczeństwie (19–21)	
Opis arkusza maturalnego	46
Dane dotyczące populacji zdających	47
Przebieg egzaminu	48
Podstawowe dane statystyczne	49

Opis arkusza egzaminu maturalnego (22)

W roku szkolnym 2025/2026 egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie (22) został przeprowadzony po raz pierwszy na podstawie wymagań podstawy programowej określonej w załączniku nr 1 rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie (22) poza jednym zadaniem rozszerzonej odpowiedzi składał się z trzech zadań pojedynczych oraz z 14 wiązek zadań: ośmiu wiązek dwuzadaniowych i sześciu – trzyzadaniowych. Za rozwiązanie części testowej arkusza można było uzyskać 50 punktów, a za realizację zadania rozszerzonej odpowiedzi – 7 punktów. 10 zadań (łącznie 10 punktów) było zadaniami zamkniętymi (podwójnego wyboru, wyboru wielokrotnego lub prawda/fałsz), natomiast pozostałych 27 zadań testowych było zadaniami otwartymi krótkiej odpowiedzi lub z luką (łącznie 33 punkty).

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać zatem maksymalnie 50 punktów. Podczas rozwiązywania zadań można było korzystać z kalkulatora prostego. Do każdej wiązki zadań testowych, do pojedynczych zadań oraz do zadania rozszerzonej odpowiedzi dołączono materiał źródłowy.

Większość zadań sprawdzała jeden z trzech obszarów wymagań ogólnych (34 zadania – jeden obszar, a cztery – dwa obszary). i cztery obszary po dwa zadania). W związku z powyższym wybrano do każdego z czterech wskazanych wyżej zadań wiodące wymaganie ogólne, a w przypadku 34 zadań jest to wymaganie jedyne:

- I. *W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa* – zadania: 1.1., 1.2., 1.3., 2., 3., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 6., 7.1., 7.2., 8.1., 8.2., 9.1., 9.2., 10.1., 10.2., 10.3., 11.1., 11.2., 12.1., 12.2., 13.1., 13.2., 13.3., 14.2., 15.1., 15.2., 16.2., 17.1., 17.2. (łącznie 38 punktów);
- II. *W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody* – zadania: 5.3., 12.3., 14.1., 14.3., 16.1. (łącznie 5 punktów);
- III. *W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby* – zadanie 18. (łącznie 7 punktów).

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 1019).

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		1 315
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	1 314
	z techników	1
	z branżowych szkół II stopnia	0
	ze szkół na wsi	35
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	301
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	365
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	614
	ze szkół publicznych	1 147
	ze szkół niepublicznych	162
	kobiety	807
	mężczyźni	508
	bez dysleksji rozwojowej	1 054
	z dysleksją rozwojową	261

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 4 osoby – laureatów i finalistów Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	11
	słabowidzący	2
	niewidomi	0
	słabosłyszący	5
	niesłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	18

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			12 maja 2026
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			180 minut
Liczba szkół			160
Liczba zespołów egzaminatorów			2
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów			2
Liczba egzaminatorów			35
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)			
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	-
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	-
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	-
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	-
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	-
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	-
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)			126

² Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 302, z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881, z późn. zm.).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW ZDAJĄCYCH

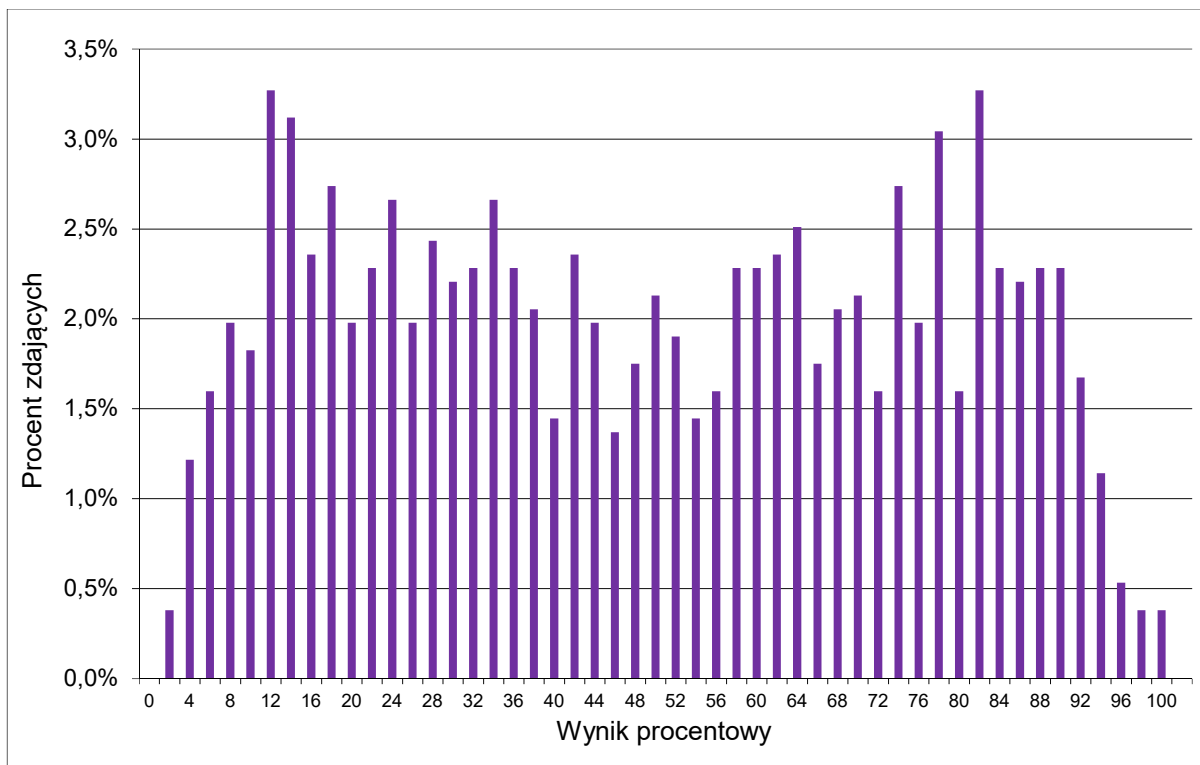

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	1 315	2	100	48	12	49	27
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	1 314	2	100	48	12	49	27
z techników	1	–	–	–	–	–	–
z branżowych szkół II stopnia	0	–	–	–	–	–	–

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania z podstawy programowej			
Nr zad.	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
1.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 9) wymienia największe mniejszości narodowe w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. SP: VII. Społeczność regionalna. Zdający: 1) [...] lokalizuje własne województwo i powiaty wchodzące w jego skład oraz pozostałe województwa. VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. Zdający: 4) wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...].	46
1.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 10) charakteryzuje obecną politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych [...].	73
1.3.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 10) charakteryzuje obecną politykę państwa polskiego wobec mniejszości [...] etnicznych [...]. SP: VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. Zdający: 4) wymienia mieszkające w Polsce mniejszości [...] etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...].	46
2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego [...].	14

3.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający: 2) charakteryzuje zasięg i skalę przemieszczeń ludnościowych na ziemiach polskich w [...] XXI w.	41
4.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający: 6) wyjaśnia, czym jest „Karta Polaka” i wskazuje przykłady jej praktycznego zastosowania.	66
4.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 6) charakteryzuje przepisy prawa będące podstawą nadawania obywatelstwa polskiego. VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający: 6) wyjaśnia, czym jest „Karta Polaka” i wskazuje przykłady jej praktycznego zastosowania.	64
5.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	VIII. Polityka i kultura polityczna. Zdający: 3) charakteryzuje główne współczesne kierunki myśli politycznej [...] liberalizm [...].	47
5.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	II. Dobro wspólne. Zdający: 1) przedstawia ogólne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>) jako podstawy życia wspólnego [...]; 2) charakteryzuje wynikający z zasady dobra wspólnego aspekt obowiązków jednostki względem wspólnoty; 4) analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym [...].	56
5.3.	II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia	II. Dobro wspólne. Zdający: 1) przedstawia ogólne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>) jako podstawy życia wspólnego oraz przykłady dobra wspólnego właściwego różnym wspólnotom ludzkim; 2) charakteryzuje wynikający z zasady dobra wspólnego aspekt obowiązków jednostki względem wspólnoty.	74

	dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego.		
6.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).	X. Prawo. Zdający: 2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym oraz pojęcie luki prawnej.	57
7.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne; 9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego [...]. SP: XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) [...] przedstawia zasady wyborów do [...] Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [...].	51
7.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne. XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 1) charakteryzuje [...] polityczny [...] bilans rządów komunistycznych w Polsce.	33
8.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 7) omawia najważniejsze organy kontroli państwowej [...].	63
8.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 5) wymienia najważniejsze organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej, charakteryzuje relacje między nimi [...]; 7) omawia najważniejsze organy kontroli państwowej [...]. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 6) charakteryzuje funkcje legislatywy: [...] kreacyjną; wskazuje kompetencje	34

		parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji.	
9.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej [...]. SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający: 2) wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]; przedstawia [...] jak mogą zostać odwołane [...].	58
9.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej [...]; 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa. SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający: 2) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]; przedstawia [...] jak mogą zostać odwołane [...]. VII. Społeczność regionalna. Zdający: 3) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa; przedstawia [...] jak mogą zostać odwołane [...]. XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) [...] przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum.	21
10.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa. SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający: 3) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]. VII. Społeczność regionalna. Zdający: 3) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa [...].	41
10.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu [...]. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa. SP: VII. Społeczność regionalna. Zdający:	52

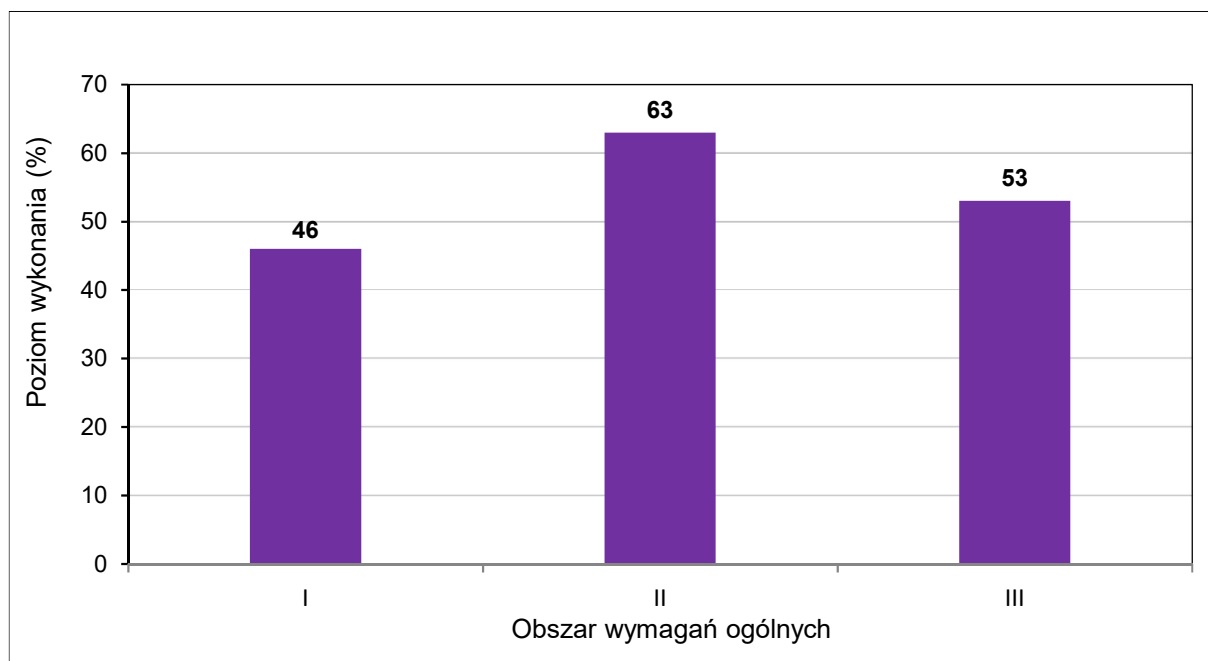
	życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej [...].	3) Wymienia organy [...] wykonawcze samorządu powiatowego [...].	
10.3.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa.	53
11.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 1) [...] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień.	49
11.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...]. SP: Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 1) [...] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień. SP: XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 5) [...] przedstawia [...] podstawowe kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.	38
12.1.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego ([...] próg wyborczy). XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 4) [...] charakteryzuje główne etapy odbudowy wielopartyjnego życia politycznego w Polsce po 1989 r. (ze szczególnym uwzględnieniem zmian w systemie finansowania partii politycznych).	55
12.2.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:	42

	stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).	9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego ([...] próg wyborczy).	
12.3.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]). II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego.	XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 4) [...] charakteryzuje główne etapy odbudowy wielopartyjnego życia politycznego w Polsce po 1989 r. (ze szczególnym uwzględnieniem zmian w systemie finansowania partii politycznych).	51
13.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 10) wyjaśnia pojęcie sejmowej komisji śledczej.	46
13.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 7) omawia najważniejsze organy kontroli państwowej [...]. XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 10) wyjaśnia pojęcie sejmowej komisji śledczej.	55
13.3.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 14) wyjaśnia pojęcie kworum w parlamencie.	43

14.1.	II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach. III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający: 2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności [...].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 5) przedstawia zaangażowanie Polski (rządu i organizacji pozarządowych, np. [...] Polska Akcja Humanitarna) [...] dla ofiar wojen domowych (Syria, Afganistan).	56
14.2.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski, z uwzględnieniem aspektów międzynarodowych).	VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 3) charakteryzuje główne kierunki i formy aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej. XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 5) przedstawia zaangażowanie Polski (rządu i organizacji pozarządowych, np. [...] Polska Akcja Humanitarna) [...] dla ofiar wojen domowych (Syria, Afganistan).	74
14.3.	II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła [...]. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach. III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający: 2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot [...].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 5) przedstawia zaangażowanie Polski (rządu i organizacji pozarządowych, np. [...] Polska Akcja Humanitarna) [...] dla ofiar wojen domowych (Syria, Afganistan).	87
15.1.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	V. Różnice społeczne. Zdający: 4) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie [...].	62

15.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	V. Różnice społeczne. Zdający: 4) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie [...]. XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 3) charakteryzuje najważniejsze formy regionalnej współpracy w Europie Środkowej, w których uczestniczy Polska: Grupa Wyszehradzka (V4) [...]. XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 7) charakteryzuje kolejne etapy integracji europejskiej po 1989 r. [...].	44
16.1.	II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.	XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 3) wyjaśnia pojęcie ludobójstwa i podaje przykłady we współczesnym świecie: Rwanda (1994 r.)	51
16.2.	I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 4) charakteryzuje zaangażowanie Polski w działalność organizacji międzynarodowych (np. misje pokojowe Wojska Polskiego w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych).	43
17.1.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności ([...] z uwzględnieniem aspektów międzynarodowych).	XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 8) wskazuje główne organy Unii Europejskiej.	37
17.2.	I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski,	XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 8) wskazuje główne organy Unii Europejskiej.	22

	z uwzględnieniem aspektów międzynarodowych).		
18.	II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający: 1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego. III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający: 1) interesuje się życiem zbiorowym, wyraża gotowość do osobistego podejmowania zadań społecznych i zaangażowania obywatelskiego w duchu patriotyzmu jako mądrej miłości ojczyzny ukształtowanej w tradycji Rzeczypospolitej; 2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot oraz sprawiedliwych praw i roztropnej polityki; 3) buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego, formułuje oceny i je uzasadnia [...]. SP: IV. Komunikowanie i współdziałanie. Zdający: 1) komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu.	VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 2) podaje współczesne przykłady funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce; 5) opracowuje projekt działań społecznych na rzecz wspólnoty lokalnej. XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 6) przedstawia proces legislacyjny [...]; 16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej obecne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. SP: IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy / miasta.	53

WYKRES 2. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W OBSZARZE WYMAGAŃ OGÓLNYCH

Komentarz

1. Analiza jakościowa zadań

Średni wynik, jaki osiągnęli absolwenci, to 44%, a poziom wykonania zadań mieścił się w przedziale 15–86%. W arkuszu było jedno zadanie bardzo łatwe, a cztery zadania zaliczono do zadań łatwych. Dominowały natomiast zadania trudne (12 zadań) oraz umiarkowanie trudne (19 zadań). Dwa zadania były bardzo trudne.

Maturzyści najlepiej poradzili sobie z zadaniami zakresu II obszaru wymagań ogólnych (W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody), dla którego poziom wykonania wyniósł 59%. Na poziomie 42% wykonane zostały zadania odwołujące się do I obszaru (W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa ocenia zjawiska życia społecznego) i III obszaru wymagań ogólnych (W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby).

Analiza jakościowa zadań

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najsłabiej

Omówienie zadania 2. (poziom wykonania 15%)

Zadanie 2. było najtrudniejszym zadaniem w arkuszu egzaminacyjnym. W zadaniu tym należało rozpoznać formę prawną organizacji pozarządowej, której dotyczył fragment aktu prawnego. Wszystkie zamieszczone poniżej przykłady ilustrują najczęstszy błąd popełniany przez zdających. Polegał on na niewłaściwym rozstrzygnięciu, a to skutkowało sformułowaniem niepoprawnego uzasadnienia. W wielu odpowiedziach zdający odwoływali się do przepisu prawnego, który nie dotyczył cechy odróżniającej stowarzyszenie od fundacji (jak w przykładzie 3. i 4.).

Przykład 1.

Rozstrzygnięcie: <u>tak</u>
Uzasadnienie: <u>fragment dotyczy fundacji,</u> <u>jest ona niezarobkowa i dobrowolna</u>

Przykład 2.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Działalność fundacji jest oparta na dobrodziejnej pracy społecznej członków w celach niezarobkowych

Przykład 3.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Fundacja jest trójstronnym zleceniem o celach
niezarobkowych, tak jak zapisane jest w art 2 ust. 1

Przykład 4.

Rozstrzygnięcie:Taka.....

Uzasadnienie:Fundacja to dobroczynna organizacja która ma za cel.....
.....tę, jej misją jest.....
.....regulowania.....
.....z.....
.....

Przykład 5.

Rozstrzygnięcie: tak

Uzasadnienie: fragment dotyczący fundacji, ponieważ
można jest o niezróżnionych celach organizacji
oraz o fakcie, że może ona zatrudniać
pracowników.

Omówienie zadania 17.2. (poziom wykonania 18%)

Zadanie to było kolejnym bardzo trudnym zadaniem w arkuszu egzaminacyjnym. Sprawdzało umiejętność zastosowania wiedzy o instytucjach Unii Europejskiej do prawidłowego zrozumienia przekazu prasowego. Jednocześnie jednak nawet przy prawidłowym rozpoznaniu organu UE w zadaniu 17.1. zdający mógł błędnie ocenić, czy notatka prasowa odnosi się do tego organu.

Przykład 6.

Rozstrzygnięcie: NIE

Uzasadnienie: Informacja prasowa dotyczy Rady Europejskiej, gdyż to jej przewodniczącym jest obecnie Antonio Costa i to ona składa się z szefów państw członkowskich. Natomiast instytucja z opisu B nie posiada ~~jednej~~ jednej stałej osoby przewodniczącego i obradują w niej przedstawiciele państw w randze ministrów.

Strona 24 z 30

Przykład 7.

Rozstrzygnięcie: ~~NIE~~ Nie

Uzasadnienie: fragment B dotyczy Rady Unii Europejskiej, a tekst 2 Rady Europejskiej. Członkami Rady UE są przedstawiciele państw członkowskich, którzy są ~~głównymi państwami lub rządem~~ ~~to~~ są kierownikami w kolekcjach od tematu obrad. Przedstawiciele w Radzie Europejskiej są stałymi.

Przykład 8.

Rozstrzygnięcie: NIE

Uzasadnienie: Antonio Costa jest przewodniczącym Rady Europejskiej, natomiast opis B dotyczy Rady Unii Europejskiej, na której obradach spotykają się ministrowie od danych dziedzin polityki i eksperci.

Przykład 9.

Rozstrzygnięcie: ~~NIE~~ Nie

Uzasadnienie: fragment B dotyczy Rady Unii Europejskiej, a tekst 2 Rady Europejskiej. Członkami Rady UE są przedstawiciele państw członkowskich, którzy są ~~głównymi państwami lub rządem~~ ~~to~~ są kierownikami w kolekcjach od tematu obrad. Przedstawiciele w Radzie Europejskiej są stałymi.

Przykład 5.

uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: ^{tekst 2} Nie dotyczy opisu B z tekstu A

Uzasadnienie: Przewodnicząc Komisji Europejskiej jest Ursula von der Leyen, a w tekście wymieniono, że przewodniczącym jest Antonio Costa, który to jest przewodniczącym Rady Europejskiej.

Omówienie zadania 9.2. (poziom wykonania 21%)

Zadanie sprawdzało umiejętność wykorzystania przepisów prawnych, zawartych w ustawie o referendum lokalnym, do wskazania różnic między referendum lokalnym a referendum ogólnokrajowym. Zdający, najczęściej poprawnie, przedstawiali różnice w zakresie podmiotów inicjujących referendum. Taka odpowiedź została zamieszczona w przykładzie 11. Chociaż i w tej kategorii pojawiały się błędy w kwestii podmiotów inicjujących referendum ogólnokrajowe. Zostały one zaprezentowane w przykładach: 12. i 13. Zdarzały się też odpowiedzi wskazujące na niezrozumienie polecenia. Tego typu realizacje zamieszczono w przykładach: 14. i 15.

Natomiast typowy błąd, popełniany przez zdających w wykonaniu tego zadania, dotyczył różnicy w zakresie wymaganej frekwencji. W tej części odpowiedzi zdający podawali niepoprawną większość w referendum ogólnokrajowym. Tego typu realizacje zamieszczono w przykładach 16., 17., 18. 19.

Przykład 11.

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- referendum lokalne:

^{referendalnej}
Prawo inicjatywy posiada organ stanowiący danej jednostki samorządu terytorialnego, 5% uprawnionych do głosowania mieszkańców powiatu lub gminy

- referendum ogólnokrajowe:

^{referendalnej}
Prawo inicjatywy posiada Sejm RP i Prezydent RP.

Przykład 12.

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- referendum lokalne:

10% mieszkańców gminy uprawnionych
do głosowania

- referendum ogólnokrajowe:

100 tys. musi być podpisów, aby przysięło
inicjatywę referendum

Przykład 13.

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- referendum lokalne:

Zainicjować może 10% mieszkańców gminy lub powiatu,
lub 5% mieszkańców województwa

- referendum ogólnokrajowe:

Zainicjować może 100 tys. obywateli

Przykład 14.

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- referendum lokalne:

Inicjować referendum może na wniosek co najmniej 10%
uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy lub powiatu,
albo 5% uprawnionych do głosowania mieszkańców województwa

- referendum ogólnokrajowe:

Referendum ogólnokrajowe może inicjować np. partia
polityczna, ale u głosowania musi wziąć udział obywateli

Przykład 15.

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- referendum lokalne:

W sprawie odwołania organu JST pochodzącego z wyborów bezpośrednich jest ważne jeżeli więcej niż połowa w nim udział wzięli, co najmniej 3/5 liczących się osób biorących udział w wyborze danego organu.

- referendum ogólnokrajowe:

W referendum ogólnokrajowym obywatele nie mogą odwołać organu pochodzącego z wyborów bezpośrednich.

Przykład 16.

Różnica w zakresie wymaganej frekwencji

- referendum lokalne:

Jest ważne jeżeli więcej niż połowa w nim co najmniej 30% uprawnionych do głosowania mieszkańców.

- referendum ogólnokrajowe:

Jest ważne jeżeli więcej niż połowa w nim co najmniej 50% uprawnionych do głosowania mieszkańców.

Przykład 17.

Różnica w zakresie wymaganej frekwencji

- referendum lokalne:

Aby wynik był ważny wymaga się 30% lub 3/5 frekwencji, w zależności od celu referendum.

- referendum ogólnokrajowe:

Wymagane jest 50% frekwencji, aby wynik był ważny.

Przykład 18.

Różnica w zakresie wymaganej frekwencji

- referendum lokalne:

Ważne jest, aby udział wzięło nie mniej niż 3/5 osób biorących udział w wyborze odwołanego organu.

- referendum ogólnokrajowe:

jeśli wzięło udział przynajmniej 50% dezydateli.

Przykład 19.

Różnica w zakresie wymaganej frekwencji

- referendum lokalne:

Minimum 30% uprawnionych do głoszenia, aby było ważne.

- referendum ogólnokrajowe:

Minimum 50% uprawnionych do głoszenia, aby było ważne.

Omówienie zadania 7.2. (poziom wykonania 27%)

W zadaniu 7.2. piszący mieli rozstrzygnąć, czy przytoczony fragment pochodzi z Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 r. Wszystkie zamieszczone poniżej przykłady zawierają błędne merytorycznie uzasadnienie, a dwa ostatnie także niepoprawne rozstrzygnięcie. Niektórzy zdający identyfikowali zamieszczony przepis prawny z konstytucją kwietniową (przykład 21.) lub Konstytucją PRL z 22 lipca 1952 roku (przykłady: 23. i 24.).

Przykład 20.

Rozstrzygnięcie: *Nie*

Uzasadnienie: *W przytoczonym artykule obowiązuje zasada tajności wyborów, której konstytucja z 1950 r. nie zawierała*

Przykład 21.

Rozstrzygnięcie: *nie*

Uzasadnienie: *Artykuł 36. Asuauje na silę polycje parlamentu, która obowiązywała w konstytucji marcowej, a ta z 1952 w konstytucji kierowała wyrażająca silę przez Prezydenta*

Przykład 22.

Rozstrzygnięcie: *Nie*

Uzasadnienie: *Nie było wtedy Senatu i Sejmu tylko zgromadzenie ~~poradowe~~ Narodowe*

Przykład 23.

Rozstrzygnięcie: *Tak*

Uzasadnienie: *W PRL obowiązywał Sejm i Senat ale one nie były prawne, brak obowiązywania zasady pierwszostwa prawa,*

Przykład 24.

Rozstrzygnięcie: *tak*

Uzasadnienie: *ponieważ w PRL-u głosowano na Senat proporcjonalnie*

Omówienie zadania 8.2. (poziom wykonania 30%)

Zadanie sprawdzało wiedzę dotyczącą organu stojącego na straży wolności i praw człowieka. Zdający najczęściej poprawnie identyfikowali ten organ, wpisując właściwą nazwę. Chociaż przykłady: 28. i 39. świadczą o błędnym uzupełnieniu zdania 1. Były też rozwiązania, w których zdający nie potrafili poprawnie podać organu powołującego RPO. Błędne uzupełnienie zdania 2. zaprezentowane zostało w przykładach 25. i 26. przykładach. Z kolei przykłady: 27. i 28. ilustrują niepoprawne określenie kadencji Rzecznika Praw Obywatelskich.

Przykład 25.

Innym niż opisany w przytoczonym fragmencie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* organem stojącym na straży wolności słowa jest (1.) *Rzecznik Praw Obywatelskich*
 Ten organ jest powoływany przez (2.) *~~Prezesa Rady Ministrów~~ Radę* za zgodą Senatu.
 Kadencja tego organu wynosi (3.) *5 lat*

Przykład 26.

Innym niż opisany w przytoczonym fragmencie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* organem stojącym na straży wolności słowa jest (1.) *Rzecznik Praw Obywatelskich*
 Ten organ jest powoływany przez (2.) *Prezydenta RP* za zgodą Senatu.
 Kadencja tego organu wynosi (3.) *5 lat*

Przykład 27.

Innym niż opisany w przytoczonym fragmencie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* organem stojącym na straży wolności słowa jest (1.) *Rzecznik Praw Obywatelskich*
 Ten organ jest powoływany przez (2.) *Sejm* za zgodą Senatu.
 Kadencja tego organu wynosi (3.) *4 lata*

Przykład 28.

Innym niż opisany w przytoczonym fragmencie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* organem stojącym na straży wolności słowa jest (1.) *Komisarz Spraw Wolności*
 Ten organ jest powoływany przez (2.) *Sejm* za zgodą Senatu.
 Kadencja tego organu wynosi (3.) *4 lata*

Przykład 29.

Innym niż opisany w przytoczonym fragmencie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* organem stojącym na straży wolności słowa jest (1.) Prezydent

Ten organ jest powoływany przez (2.) Sejm za zgodą Senatu.

Kadencja tego organu wynosi (3.) 5 lat

Omówienie zadania 10.1. (poziom wykonania 35%)

Zadanie sprawdzało znajomość organów samorządu terytorialnego. Materiałem źródłowym w tym zadaniu był schemat dotyczący wyboru organów samorządu terytorialnego. Poprawne rozwiązanie tego zadania zostało przedstawione w przykładzie 30. W kolejnych przykładach zostały zaprezentowane typowe błędy w rozwiązaniu tego zadania. Wielu zdających – zapewne sugerując się nazwą organu stanowiącego gminy lub powiatu – podawało błędną nazwę organu stanowiącego województwa. Takie odpowiedzi zilustrowano w przykładach: 31.–33. Niektóre odpowiedzi zawierały także błędną nazwę organu wykonawczego w gminie wiejskiej, o czym świadczy przykład 31. lub informację nie będącą nazwą organu wykonawczego gminy (przykład 32.).

Przykład 30.

Uzupełnij schemat. Podaj nazwy organów samorządu terytorialnego, które na schemacie oznaczono literami A i B.

A: Sejmik województwa

B: Wójt

Przykład 31.

Uzupełnij schemat. Podaj nazwy organów samorządu terytorialnego, które na schemacie oznaczono literami A i B.

A: radca województwa

B: Zarząd gminy

Przykład 32.

Uzupełnij schemat. Podaj nazwy organów samorządu terytorialnego, które na schemacie oznaczono literami A i B.

A: rada województwa

B: Starosta samorząd gminy

Przykład 33.

Uzupełnij schemat. Podaj nazwy organów samorządu terytorialnego, które na schemacie oznaczono literami A i B.

A: rada województwa

B: woj.

Omówienie zadania 11.2. (poziom wykonania 34%)

W zadaniu należało wskazać różnice między instytucją kontrasygnaty wynikającą z przepisów prawnych zawartych w Konstytucji marcowej oraz w obecnie obowiązującej Konstytucji RP. Zdający na podstawie fragmentu artykułu naukowego formułowali na ogół poprawne odpowiedzi dotyczące rozwiązań przyjętych w konstytucji marcowej. Takie odpowiedzi zostały zamieszczone w przykładach 34. i 35.

Natomiast przedstawienie rozwiązań prawnych obecnie obowiązujących, które nie zostały zamieszczone w materiale źródłowym, wymagało znajomości obowiązujących przepisów. Niski poziom wykonania tego zadania wskazuje na trudność w wykorzystaniu wiedzy przez zdających i zestawieniu jej z informacjami zawartymi w materiale źródłowym. Każdy przykład (34.–38.) ilustruje błędy w przedstawieniu rozwiązań prawnych obecnie obowiązujących w kwestii kontrasygnaty, a odpowiedzi zaprezentowane w przykładzie 38. świadczą o niezrozumieniu polecenia przez zdającego.

Przykład 34.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

Według konstytucji marcowej każdy z wiceministrów
raadowy ~~sta~~ Prezydenta RP wymagać podpisu
Prezesa Rady Ministrów oraz właściwego ministra.

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

~~Obec~~ Według obecnej Konstytucji RP nie
są wymagane ~~podpisy~~ podpisy obu tych osób.
Wystarczy kontrasygnata jednego z nich.

Przykład 35.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

Każdy akt Prezydenta wymaga podpisu premiera i właściwego ministra.

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

Dla każdego aktu, w zależności od jego typu i zakresu, potrzebny jest podpis premiera lub właściwego ministra.

Przykład 36.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

Decret prezydenta wymaga podpisu premiera i właściwego ministra.

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

Wstawy są one wymagane podpisu prezydenta.

Przykład 37.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

nieodpowiedzialność głowy państwa za akty rządowe

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

odpowiedzialność głowy państwa za akty rządowe

Przykład 38.

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej:

Prezydent nie posiada nadanej w tej konstytucji pełnych funkcji reprezentacyjnych

- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące:

Głowa państwa ma realny wpływ

Omówienie zadania 12.2. (poziom wykonania 36%)

W celu poprawnego rozwiązania tego zadania należało przeanalizować zamieszczony fragment ustawy o partiach politycznych dotyczący finansowania partii z budżetu państwa, a także wykazać się wiedzą na temat progu wyborczego.

Przykłady 39. i 40. prezentują odpowiedzi w pełni poprawne. Wiele odpowiedzi było jednak odpowiedzi niepełnych, nieprecyzyjnych lub całkowicie niepoprawnych, w których zdający podawali błędne rozstrzygnięcie i popełniali błędy merytoryczne w uzasadnieniu. Tego typu realizacje zamieszczono w przykładach: 41. i 42.

Przykład 39.

Rozstrzygnięcie: NIE

Uzasadnienie: Mandaty do Sejmu RP otrzymuje się po przekroczeniu progu wyborczego, który wynosi: dla partii: 5%, dla koalicji: 8%. Otrzymanie subwencji wymaga jedynie 3%, lub 6% dla koalicji, mandaty ~~wybrane~~ do Sejmu RP nie są ~~to~~ zatem warunkiem koniecznym.

Przykład 40.

Rozstrzygnięcie: NIE

Uzasadnienie: Warunkiem otrzymania przez partię polityczną subwencji z budżetu państwa jest otrzymanie min. uzyskanie min. 3% ważnych głosów w skali kraju, a próg wyborczy dla partii politycznej do Sejmu RP wynosi 5%.

Przykład 41.

Rozstrzygnięcie: <i>Tak</i>
Uzasadnienie: <i>Partia musi zdobyć poparcie aby osiągnąć sukcesy z budżetu państwa</i>

Przykład 42.

Rozstrzygnięcie: <i>Tak</i>
Uzasadnienie: <i>Partia, aby dostać budżet od państwa musi mieć określony % głosów, co przekłada się na mandaty wyborcze</i>

Omówienie zadania 13.1. (poziom wykonania 38%)

Zadanie to okazało się dość trudne dla zdających. Na podstawie zamieszczonego w arkuszu fragmentu ustawy mieli oni rozpoznać komisję sejmową, której dotyczą przytoczone artykuły. Zdający musiał przeanalizować przytoczone przepisy prawa i na tej podstawie rozpoznać konkretną instytucję sejmową – komisję śledczą.

Z udzieleniem poprawnej odpowiedzi poradziło sobie 38% zdających. Pozostali udzielali błędnych odpowiedzi, wśród których najczęściej pojawiały się takie instytucje jak komisja dyscyplinarna czy Trybunał Konstytucyjny.

Omówienie zadania 13.3. (poziom wykonania 35%)

Poprawne rozwiązanie tego zadania wymagało od zdających wiedzy dotyczącej tego, czym jest kworum. Zdający na podstawie wybranego fragmentu ustawy musiał ustalić nazwę warunku dotyczącego minimalnej liczby osób uczestniczących w głosowaniu. Z udzieleniem poprawnej odpowiedzi poradziło sobie 35% zdających. Wśród błędnych odpowiedzi najczęściej wymieniano większość bezwzględną czy też wotum nieufności.

Omówienie zadania 16.2. (poziom wykonania 39%)

Kolejne zadanie z wiązki 16. – zadanie 16.2. okazało się trudniejsze dla zdających. Na podstawie opisu wydarzenia, czyli ludobójstwa w Rwandzie, należało podać nazwę organizacji która podjęła decyzję o utworzeniu misji pokojowej w tym państwie.

Od zdających wymagano nie tylko pełnej, ale także polskiej nazwy tej organizacji międzynarodowej – Organizacja Narodów Zjednoczonych. Wymagany w tym przypadku poziom szczegółowości wiedzy mógł spowodować, że uczniowie, którzy nie posiadali wiedzy na temat organizacji angażujących się w misje pokojowe nie uzyskali punktów za rozwiązanie tego zadania.

Omówienie zadania 17.1. (poziom wykonania 34%)

Zadanie 17.1. sprawdzało znajomość organów Unii Europejskiej. Zdający na podstawie opisów zamieszczonych w arkuszu mieli za zadanie napisać, których organów Unii Europejskiej te opisy dotyczą. Sposób identyfikowania organów Unii Europejskiej, polegający na przejściu od ich cech do nazwy, okazał się trudny dla zdających – tylko 34% udzieliło poprawnej odpowiedzi.

Analiza odpowiedzi udzielonych przez zdających wykazała, że najczęściej mieli oni problem z poprawnym przyporządkowaniem organów do opisów B i C (przykłady 44. i 45.)

Przykład 43.

Opis A: *Parlament Europejski*
Opis B: *Rada*
Opis C: *Komisja Europejska*

Przykład 44.

Opis A: ~~Komisja Europejska~~ *Parlament Europejski*
Opis B: *Rada Europejska*
Opis C: ~~Rada Europejska~~ *opis C: Rada Europejska*
..... ~~Rada Europejska~~

Przykład 45.

Opis A: *Parlament Europejski*
Opis B: *Rada Europejska*
Opis C: ~~Komisja Europejska~~ *Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej*

Omówienie zadania 18. (poziom wykonania 42%)

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi – wypowiedź argumentacyjna – nie okazało się dla zdających najtrudniejsze spośród zadań w arkuszu, natomiast najlepiej ich różnicowało. Trzeba podkreślić, że zadanie uwzględniające taki aspekt jak zaprezentowanie własnych propozycji zmian w ustawie o samorządzie gminnym dawało zdającym dużą swobodę wypowiedzi. Nawet w tym przypadku jednak możliwe było popełnienie błędów merytorycznych, co można zaobserwować w przykładzie 3 – w tej odpowiedzi zdający proponował jako zmiany w ustawie rozwiązania, które już w tej ustawie były, lub krytykował rozwiązania, których nie ma w ustawie o budżecie obywatelskim.

Warto też powtórzyć za analizami tego typu wypowiedzi z lat ubiegłych, że umiejętne wykorzystanie materiałów źródłowych (bez szczegółowej wiedzy przedmiotowej) umożliwiało częściową realizację przynajmniej dwóch pierwszych aspektów odpowiedzi. Wypowiedź zamieszczona jako przykład 47. pomimo dużej objętości realizowała częściowo tylko dwa aspekty i została oceniona jedynie na 2 punkty. Za realizację drugiego aspektu nie przyznano żadnego punktu. Natomiast przykład 43. to przykład wzorcowy, gdyż za jego realizację przyznano maksymalną liczbę punktów.

Przykład 46.

Proszę zapoznać się z tekstem!

Jako przedstawicielka komitetu obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej mam ~~zaczę~~ zaszczyt przedstawić Państwu jedną z najważniejszych form aktywności obywatelskiej, jaką jest budżet partycypacyjny. Spotykając się dziś na posiedzeniu Sejmu RP przede wszystkim będę chciała przedstawić Państwu budżet obywatelski, jako klucz do współczesnej demokracji gdzie frekwencja i zaangażowanie mieszkańców są coraz niższe a potrzeba ich aktywizacji coraz bardziej pilna.

Po pierwsze, konieczne jest wyszczególnienie korzyści jakie wynikają z tej formy partycypacji. Budżet obywatelski to najprzystępniejsza dla nas, mieszkańców gmin, okazy, aby wziąć się w działanie lokalnych władz. To okazja by mieć prawdziwy wpływ jak będzie wyglądać nasze lokalne społeczeństwo i czy nasze potrzeby zostaną odzwierciedlone w finansowaniu nowej infrastruktury czy innych udogodnień. Służy to umocnieniu więzi mieszkańców o takie gwarancje poprawie sprawności. Warto przypomnieć że wg ustawy o samorządzie gminnym, ~~zrada~~ ^{zrada} gminy uchwalając budżet ma obowiązek wziąć pod uwagę przeznaczone zadania budżetu obywatelskiego.

Należy jednak mieć świadomość, że podnoszenie realizacji tego projektu mogą nastąpić

przeszkody wynikające z obowiązującego prawa czy też braku realnych możliwości realizacji budżetu obywatelskiego. Wszelkoobecnym problemem jest niska frekwencja wyborcza mieszkańców, którzy nie czują sprawczości bądź nie interesują się lokalnymi sprawami. W sytuacji gdzie aby budżet obywatelski mógł zostać przyjęty wymagana jest konkretna frekwencja, może zakończyć się to fiaskiem i niepowodzeniem. Natomiast w trakcie realizacji projektu może dojść do sytuacji, w której mieszkańcy nie będą mogli dojść do zgody co do tego na jaki cel przeznaczyć środki.

W związku z powyższymi przeszkodami zagnę przedstawić moje propozycje zmian w ustawie o samorządzie gminnym dot. budżetu obywatelskiego, które mogłyby przyczynić się do większej aktywności obywatelskiej. Po pierwsze warto wspomnieć, iż wg obecnie funkcjonujących zasad w gminach będącymi miastami na prawach powiatu wysokość budżetu obywatelskiego wynosi min. 0,5% wydatków gminy z ostatniego wykonanego sprawozdania. W konsekwencji kwota przeznaczona na realizację budżetu partycypacyjnego jest wprost stosownie za mała. Dlatego też wnioskuje o podwyższenie tego progu. Po drugie wg wcześniejszego wspomnienia ustawy

głosowanie mieszkańców co do tej formy
partycypacji odbywa się tylko raz w roku.
Uważam, że jest to stanowczo za mało, aby
mieszkańcy mieli realny wpływ na działania
lokalnej władzy. Wnoszę o zmianę wq,
której głosowanie odbywałoby się co pół roku.

Podsumowując, budżet obywatelski to
nasz realny głos, w związku z czym apeluję o
korzystanie z tego prawa oraz do wprowadzenia
potrzebnych zmian zwiększających jego
wydajność.

Dziękuję za wystąpienie!

Przykład 47.

Szanowni państwo ^F,
 Jako członkini komitetu obywatelskiej inicjatywy
 ustawodawczej chce przedstawić znaczący wpływ
 jaki niesie budżet obywatelski dla ~~rozw~~ poszerzenia
~~dobra~~ wspólnego kapitału społecznego.
 Inicjatywa obywatelska jest istotna dla ~~momentu~~
 podejmowania efektywnych działań w sferze publi-
 cznej życia obywateli. Budżet obywatelski tworzy
 fundament dla aktywnego działania w celu rozwoju.
 Decyzją obywateli zostaną wsparte finansowo
 sektory, które ~~zost~~ wcześniej zostaną przez nich
 wybrane. Sposób rozwoju naszego otoczenia przez
 budżet obywatelski wpływa na relacje między
 jednostkami. Postawienie wspólnego celu i osiąga-
 nie go wspólnymi siłami kładzie budowę
 społeczeństwa obywatelskiego. Inicjatywa o rozkoj-
 pomistka może sprzyjać kształtowaniu się tożsamości
 narodowej. Społeczność lokalna dzięki budżetowi
 obywatelskiemu może podjąć działania ułatwiające
 im funkcjonowanie bądź wspierające lokalną kulturę.
 Z budżetu obywatelskiego można uzyskać niezbędne
 koszty na dofinansowanie dróg publicznych, odnowę
 szkół czy plac zabaw. Dzięki działaniu oby-
 watelskiej inicjatywy można wesprzeć rozwój
 kulturalny społeczności lokalnej. W skład inicjatyw
 wchodzi różnego rodzaju remont dofinansowania
 muzeów czy budowy kameralnych kin. Dzięki tym
 niewielkim ~~przedsięwzięciom~~ inicjatywom można zapewnić

publiczny dostęp do kultury dla ~~każ~~ osób o różnych statusach majątkowych.

Chciałabym podkreślić, że wiele rozbieżności prawnych naszego kraju ~~nie~~ stanowi przeszkodę w skoordynowanej realizacji naszego celu. ~~Wielu~~ Miłośników biorąc udział w głosowaniu na jedną z inicjatyw. Jednak bezpośrednie zgłaszanie projektów należy do organów prawnych. Czasami lokalne mniejsze inicjatywy nie mają siły przebicia. Podczas konsultacji z mieszkańcami może występować duża rozbieżność opinii. Obywatele mają tylko częściowy wpływ na wydatkowanie budżetu co ogranicza decyzyjność. W ustanie o samorządzie gminnym mowa o corocznym decydowaniu jednak inicjatywy obywatelskie wymagają więcej uwagi. Mała częstotliwość umożliwiająca przyniesienie na projekty zmniejsza ich ilość.

Uważam, że instrument partycypacji jakim jest budżet obywatelski powinien być przeprowadzany corocznie. Aktywne głosowanie mogłoby zwiększyć efektywność i zainteresowanie udziałem jednostek w życiu społecznym. W ustanie przewidyuje się jedynie częściowy wpływ obywateli na budżet. Organy posiadające większy zasób prawny nie są tak decyzyjne jak sami obywatele. Zwiększenie wpływu

dyrekteli na całość projektu ~~może~~
~~poszerzyć~~ z pewnością poszerzy zakres do
organów decyzyjnych.

Proszę o rozważenie moich postulatów.
Efektywność i zaufanie do władz to
kluczowe czynniki sprzyjające osiągnięciu sukcesu
dzięki przedstawionym ~~prezenter~~ przemnie
~~inicytatywy~~ dyktat inicytatywy.

Przykład 48.

Szanowny Panie Marszałku, Wykła 1260, Panie i Panowie posłowie! Zostałem wydelegowany, jako przedstawiciel Komitetu ~~inicyjatywny~~ ~~instytucyjny~~ obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej w sprawie budżetu partycypacyjnego. W dalszym przedmonium chciałbym ~~państwu~~ ~~podstawić~~ przedstawić korzyści płynące z działania budżetu obywatelskiego, ale również przedstawić problemy, z którymi działanie onego budżetu musi się zmagać.

Istotą budżetu obywatelskiego jest ~~zwiększenie~~ ~~odpowiedzenie na różne potrzeby~~ ~~mieszkańców~~ aktywizacja mieszkańców danego terenu w życiu publicznym. Dzięki aktywni publiczne pogłębiają, identyfikację z daną wspólnotą samorządową. Sprzyja to tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego, w którym mieszkańcy nie tylko czują potrzebę, są pełni siebie w działaniu, nie bierzą się do pomocy, a organizami władzy terytorialnej. Ponadto budżet obywatelski ~~pomaga~~ ~~na~~ ~~rozwiązanie~~ pomaga odpowiedzieć na potrzeby lokalnej społeczności.

Niestety nie jest idealne, wszędzie musimy napotkać różnego rodzaju przeszkody. ~~Przeszkodą~~ ~~w~~ ~~przebiegu~~ ~~over~~ ~~w~~ ~~zakresie~~ ~~przygotowania~~ ~~i~~ ~~realizacji~~ ~~projektów~~ ~~partycypacyjnych~~. Z pewnością nie jesteśmy społeczeństwem, które w stopniu idealnym zna swoje możliwości i prawa. Problemy mają napotkani już na szczeblu przygotowania projektów, ponieważ ludzie

często nie mają wiedzy, aby poprawnie stworzyć projekt. Realizacja projektów jest również często drogą, ponieważ nie zawsze ~~ma~~ ~~jest~~ budżet partycypacyjny pozwala potrzebą ilości środków. Kolejnym problemem jest chociażby to, że nie każda gmina ma dostęp do proponowania budżetu obywatelskiego, co znacząco ogranicza kontakt między mieszkańcami, a władzą i odbiera ludziom w danej chwili możliwość decydowania o swoim środowisku.

W tym momencie przemówienia chciałbym przedstawić moje propozycje zmian w ustawie o samorządzie gminnym w kontekście budżetu obywatelskiego, ponieważ zmiany musimy rozpocząć od najniższego stopnia władzy terytorialnej. Osobiście uważam (jak już z pewnością wspominałem), że każdy gmina powinna mieć dostęp do proponowania budżetu obywatelskiego, a nie tylko w gminach będących miastami na prawach powiatu. Odebranie możliwości głosu i działania publicznego choćby ~~na~~ najmniejszej liczbie osób może doprowadzić do niechęci się umiejscowia obywatelskich w mieszkańcach danej gminy. Ponadto, jeśli chodzi o gminy będące miastami na prawach powiatu, to również co najmniej wysokość budżetu w budżecie w budżecie co najmniej 95% wydatków gminy zawartych w ostatnim rocznym sprawozdaniu a wykonania budżetu może być zbyt mały.

Potrzeby mieszkańców są często większego i do podstawowego i swobodnego działania budżetu obywatelskiego. Potrzebne jest zwiększenie minimalnej wysokości budżetu.

Problemem w budżecie obywatelskim jest o wiele więcej natomiast zmiany trzeba wprowadzić od samego początku. Pamiętajmy, że możliwości uczestniczenia w tym budżecie to dla nas simply demokracji, hiech działa dla nas pryncie i więcej.

Dzięki X/Z - przedstawiciel komitetu obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej w sprawie budżetu obywatelskiego.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

W tegorocznym arkuszu maturalnym uczniowie osiągnęli najwyższy wynik w zadaniu 14.3. (poziom wykonania – 86%). W tym bardzo łatwym zadaniu uczniowie mieli sformułować dwa dylematy pracowników humanitarnych, o których mowa w tekście dołączonym do wiązki zadań. Następne cztery zadania zaliczono do zadań łatwych. Dwa spośród wskazanych zadań to zadania zamknięte: jedno wielokrotnego wyboru (zadanie 1.2., poziom wykonania – 67%), a drugie prawda-falsz (zadanie 14.2., poziom wykonania – 71%). Dwa zadania są zadaniami otwartymi. W zadaniu 4.1. (poziom wykonania – 67%) należało podać nazwę dokumentu na podstawie przepisów przytoczonej ustawy, a w zadaniu 5.3 należało sformułować argument do podanej tezy (poziom wykonania – 69%).
Poniżej trzy przykłady odpowiedzi poprawnych do zadania 14.3.

Przykład 49.

- Czy ich działania rzeczywiście pomagają ofiarom...
czy je pogorszeje, ponieważ pośrednio dostarczają
środki umożliwiające dalsze działanie grup zbrojnych.
- Czy pozostać na miejscu i pomagać ofiarom, być
tarną dla ludności cywilnej czy wyjechać i zadbac
o własne bezpieczeństwo.

Przykład 50.

- Środki dostarczane przez pracowników humanitarnych jednocześnie
umożliwiają grupom ~~można być dostarczone~~ kontynuację działań. Pomagając niewinnym ludziom,
dostarczając np. jedzenie, wodę i leki, ~~można~~ te środki dają członkom grup do
nich dostęp, pomoc otrzymuje każdy, dziecko lub żona wojownika też.
- Być pomoc mogła być dostarczona organizacje i ich pracownicy muszą
podejmować współpracę z grupami, które doprowadziły do katastrofy
humanitarnej, np. rebelianci, terroryści. Niestetyczne jest podjęcie współpracy
z nimi, jest to jednak konieczne by pomóc innym.

Przykład 51.

- nie mają pewności czy faktycznie ich działania pomagają ludności, ponieważ z jednej strony pomagają ofiarom, lecz z drugiej strony mogą tymi działaniami umożliwiać kontynuację wojny
- nie wiedzą jakiego obraci ^{działania} ~~stanie~~ - czy trzymać się swojej pracy, zostać neutralny w stosunku do wojny czy wyjawiać łamanie praw człowieka i wskazać winnych dokonanych zbrodni.

Wnioski i rekomendacje

Wymagania, którym powinien sprostać maturzysta wybierający wiedzę o społeczeństwie na egzaminie, są tematycznie różnorodne (z zakresu m.in.: socjologii, nauk o polityce i administracji, nauk prawnych, nauk o stosunkach międzynarodowych, a w mniejszym stopniu także psychologii oraz etnologii i antropologii). Wskazana różnorodność idzie w parze z koniecznością wykorzystania nabytych umiejętności oraz kreatywnego zastosowania pozyskanej wiedzy merytorycznej.

Porównanie zadań zamkniętych i otwartych wyraźnie wskazuje na to, że uczniom wymagania dotyczące precyzyjnej i konkretnej odpowiedzi sprawiają znaczące trudności w porównaniu z zadaniami, na które można odpowiedzieć w sposób swobodny. Pojawiająca się w kilku miejscach prośba o podanie konkretnej pełnej nazwy zawsze powodowała znaczące trudności, nawet jeżeli pytanie dotyczyło tak oczywistej organizacji jak Organizacja Narodów Zjednoczonych (zadanie 16.2. – 30% wykonalności).

Bardzo charakterystyczne i dostrzegalne było zjawisko, że zdający byli przyzwyczajeni do szkolnego typu myślenia. Odstępstwo od tego sposobu natychmiast generowało trudności. Na przykład zawsze łatwiej było im scharakteryzować podane pojęcie niż ustalić pojęcie na podstawie charakterystyki. W konsekwencji te zadania, które wymagały odwróconego sposobu myślenia, były dość trudne, a jednocześnie bardzo różnicowały poziom uczniów, co możemy uznać za pozytywne zjawisko podczas egzaminu.

Należy natomiast zwrócić też uwagę na pojawiającą się czasami negatywną konsekwencję wynikającą z łączenia wymaganych odpowiedzi w jednej wiązce. W konsekwencji z błędu popełnionego w pierwszym zadaniu wiązki wynikał błąd w kolejnych zadaniach, nawet jeżeli zdający poprawnie udzielił odpowiedzi w ramach zadania. Charakterystycznym przykładem istnienia takiego właśnie sprzężenia zadań jest zadanie 17.2., które miało jeden

z najniższych poziomów wykonalności – 18%. Błąd popełniony w zadaniu poprzedzającym często nie sprzyjał uzyskaniu sukcesu w zadaniu 17.2., nawet jeżeli uczeń posiadał odpowiednią wiedzę, aby poprawnie rozwiązać to zadanie.

W odniesieniu do zadania 18. w którym zdający napisać tekst wystąpienia dotyczącego budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego), który można byłoby wygłosić w czasie posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zauważalne były dwie trudności. Zdający w pracach nie zawsze uwzględniali właściwą formę wypowiedzi – którą jest przemowa, a więc zapis tekstu nadającego się do wygłoszenia. Niekiedy stosowali typowe dla wypracowań z języka polskiego wyraźne konkordancje do obu tekstów, zamiast twórczo pobrać informacje z nich zawarte i przedstawić je w postaci spójnej narracji. Drugą z zauważalnych trudności było niestosowanie lub stosowanie nieadekwatnych zwrotów adresatywnych.

Opis arkusza egzaminu maturalnego (19–21)

W roku szkolnym 2025/2026 opisywany egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie (MWOP) został przeprowadzony na podstawie wymagań podstawy programowej określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.³.

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie poza zadaniami rozszerzonej odpowiedzi składał się z 18 wiązek zadań: 12 wiązek dwuzadaniowych, pięciu – trzyzadaniowych i jednej – czterozadaniowej. Za rozwiązanie części testowej arkusza można było uzyskać 48 punktów, a za realizację dwóch zadań rozszerzonej odpowiedzi – 12 punktów (5 punktów za zadanie RO: pismo formalne i 7 punktów za zadanie RO: wypowiedź argumentacyjna). 11 zadań (łącznie 11 punktów) było zadaniami zamkniętymi (prawda/fałsz, wyboru wielokrotnego lub na dobieranie; przy tym w ośmiu takich zadaniach zdający zaznaczał rozwiązanie na karcie odpowiedzi), natomiast pozostałe 32 zadania testowe były zadaniami otwartymi krótkiej odpowiedzi lub z luką (łącznie 37 punktów).

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać zatem maksymalnie 60 punktów. Podczas rozwiązywania zadań można było korzystać z kalkulatora prostego. Do każdej wiązki zadań testowych oraz do obu zadań rozszerzonej odpowiedzi dołączono materiał źródłowy.

Treści każdego z bloków w nauczaniu WoS-u zostały uwzględnione, przy tym najwięcej zadań dotyczyło (w głównym stopniu) bloku *Człowiek i społeczeństwo*, a najwięcej punktów można było uzyskać za zadania związane (przede wszystkim) z blokiem *Państwo i polityka*:

- *Człowiek i społeczeństwo* – 15 zadań testowych: 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 3.1., 3.2., 4.1., 5.1., 5.3., 6.1., 6.2., 7.1., 7.2., 8.1. i 11.2. (łącznie 16 punktów);
- *Państwo i polityka* – 11 zadań testowych: 4.2., 5.2., 8.2., 9.1., 9.2., 10.1., 10.3., 11.1., 12.1., 12.2. i 12.3. oraz zadanie RO: wypowiedź argumentacyjna – zad. 20. (łącznie 20 punktów);
- *Prawo i prawa człowieka* – siedem zadań testowych: 8.3., 8.4., 10.2., 13.1., 13.2., 14.1. i 14.2. oraz zadanie RO: pismo formalne – zad. 19. (łącznie 12 punktów);
- *Zagadnienia międzynarodowe* – 10 zadań testowych: 15.1., 15.2., 16.1., 16.2., 16.3., 17.1., 17.2., 17.3., 18.1. i 18.2. (łącznie 12 punktów).

Większość zadań sprawdzała więcej niż jeden obszar wymagań ogólnych (26 zadań – dwa obszary, siedem zadań – trzy obszary i dwa zadania – cztery obszary). 35 zadań dotyczyło zarówno obszaru *Wiedza i rozumienie*, jak i obszaru *Wykorzystanie i tworzenie informacji* (przy tym dziewięć z nich nie tylko tych dwóch obszarów). W związku z powyższym wybrano do każdego z 35 wskazanych wyżej zadań wiodące wymaganie ogólne, a w przypadku 10 zadań jest to wymaganie jedyne:

- Wiedza i rozumienie* – zadania: 1.2., 2.2., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.2., 7.1., 8.3., 8.4., 9.1., 9.2., 10.1., 10.2., 10.3., 11.1., 11.2., 12.1., 12.2., 12.3., 13.2., 14.1., 15.2., 16.1., 16.3., 17.1., 17.2., 17.3., 18.1. i 18.2. (łącznie 35 punktów);
- Wykorzystanie i tworzenie informacji* – zadania: 1.1., 5.1., 5.3., 6.1., 7.2., 14.2., 15.1. i 20. (łącznie 14 punktów);
- Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów* – zadania: 2.1., 6.2., 8.1., 8.2., 13.1. i 16.2. (łącznie 6 punktów);
- Komunikowanie i współdziałanie* – zadanie 19. (5 punktów).

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 1019).

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		262
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	12
	z techników	246
	z branżowych szkół II stopnia	4
	ze szkół na wsi	18
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	88
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	68
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	88
	ze szkół publicznych	249
	ze szkół niepublicznych	13
	kobiety	125
	mężczyźni	137
	bez dysleksji rozwojowej	203
	z dysleksją rozwojową	59

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 0 osób – laureatów/finalistów Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	1
	słabowidzący	2
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	nieśłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	3

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			12 maja 2026 r.
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			
Liczba szkół			98
Liczba zespołów egzaminatorów			1
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów			1
Liczba egzaminatorów			15
Liczba obserwatorów ⁴ (§ 8 ust. 1)			-
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	-
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	-
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	-
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	-
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	-
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	-
Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz)			11

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 302, z późn. zm.).

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881, z późn. zm.).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW ZDAJĄCYCH

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023 (19–21)	262	0	80	18	12	22	15
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	12	–	–	–	–	–	–
z techników	246	0	80	18	12	22	15
z branżowych szkół II stopnia	4	–	–	–	–	–	–

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

** Istnieje wiele wartości modalnych. Podano wartość najmniejszą.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania określone w podstawie programowej			
Nr zad.	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
1.1.	I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. (ZP) 7) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji [...] życia społecznego [...]. II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (ZR) 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...], krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...]. (ZP) 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 3) Zdający [...] wykazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w porozumiewaniu się. (ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) V. Nieletni wobec prawa. 1) Zdający rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych [...]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 3) Zdający wskazuje cele kampanii społecznych; analizuje materiały z wybranej kampanii tego rodzaju.	74
1.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 3) Zdający [...] wykazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w porozumiewaniu się.	43
2.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...]. 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty [...] problemów życia codziennego [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 9) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 3) Zdający charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych [...].	47
2.2.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 2) Zdający wyjaśnia, czym jest postawa oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu	48

		społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki [...] konformizmu [...].	
3.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...] we współczesnym świecie. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji [...].	43
3.2.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 2) Zdający [...] wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny [...]. (SP) II. Rodzina. 2) Zdający analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci [...].	7
4.1.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 6) Zdający charakteryzuje cele i działania związków zawodowych [...]; przedstawia związki zawodowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 1) Zdający przedstawia rodzaje i przykłady organizacji pozarządowych [...].	21
4.2.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 7) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 7) Zdający przedstawia podstawowe metody rozwiązywania konfliktów (mediacja, negocjacje, arbitraż) [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.	32
5.1.	(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].	11
5.2.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	(ZR) X. Kontrola władzy. 4) Zdający wyjaśnia funkcje opozycji politycznej w systemie politycznym; przedstawia procedury, które służą opozycji do kontroli działań rządu. (SP) X. Środki masowego przekazu. 4) Zdający [...] znajduje [...] komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje [...] wyniki takich badań.	8

		(SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający [...] wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej; [...] wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym [...].	
5.3	(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 4) Zdający [...] znajduje [...] komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.	18
6.1.	(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 7) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne [...]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 2) Zdający [...] odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii [...].	29
6.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego [...].	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 13) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne; wyjaśnia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach [...]. 15) Zdający wykazuje rolę mediów społecznościowych w życiu politycznym we współczesnym świecie. (SP). V. Nieletni wobec prawa. 2) Zdający przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu [...].	51
7.1.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...].	(ZR) II. Różnorodność kulturowa. 7) Zdający [...] analizuje religijność we współczesnym społeczeństwie polskim [...]. (ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 4) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne [...]). (SP). VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania.	7
7.2.	(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł.	(ZR) II. Różnorodność kulturowa. 7) Zdający [...] analizuje religijność we współczesnym społeczeństwie polskim [...]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.	52

		3) Zdający przedstawia funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej kościoły i inne związki wyznaniowe.	
8.1.	I. Wiedza i rozumienie. (ZP) 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...]. (ZR) 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne [...] oraz ocenia wybrane rozwiązania tych problemów [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia działania państwa w sferze polityki prorodzinnej w Rzeczypospolitej Polskiej i dokonuje analizy tej polityki. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 2) Zdający charakteryzuje [...] współczesne typy rodziny [...].	32
8.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością interpretacji innych źródeł [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne [...].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa”; [...] wyjaśnia zasadę solidaryzmu społecznego w ubezpieczeniach społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej.	47
8.3.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudniania: umowa o pracę [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...].	52
8.4.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. 5) Zdający wyjaśnia [...] funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający wyjaśnia zależności między prawem unijnym i krajowym.	18
9.1.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, [...] pluralizmu, decentralizacji [...]) [...].	38

	2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający wyjaśnia zasadę suwerenności narodu [...]. 4) Zdający wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego [...]. 6) Zdający wyjaśnia zasadę państwa prawa [...].	
9.2.	I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 9) Zdający przedstawia ustroje terytorialno-prawne we współczesnych państwach demokratycznych – wyjaśnia podział na państwa unitarne i złożone [...]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, [...] pluralizmu, decentralizacji [...]) [...].	21
10.1.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej [...]. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście [...]) [...].	8
10.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia [...] funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający wskazuje zależności między rozporządzeniami a ustawami oraz zarządzeniami a uchwałami (w przypadku aktów prawa miejscowego) w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej [...].	22
10.3.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak są przeprowadzane powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie. 4) Zdający przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych [...].	25

11.1.	I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową [...]. (ZR) 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 8) Zdający analizuje argumenty na rzecz [...] proporcjonalnego [...] systemu wyborczego; przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające [...] stabilności rządu. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych [...].	11
11.2.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 5) Zdający analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak są przeprowadzane powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych [...] w Rzeczypospolitej Polskiej.	7
12.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje [...].	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 9) Zdający porównuje typy systemów wyborczych [...]. (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 2) Zdający przedstawia, odwołując się do współczesnych przykładów, typologie współczesnych monarchii [...]. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – [...] semiprezystencki / parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej) [...]. 9) Zdający [...] wyjaśnia podział na państwa unitarne i złożone [...].	5
12.2.	I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki) i semiprezystencki / parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej). (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia [...] instytucje mandatu wolnego i immunitetu [...].	32

12.3.	I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 4) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy [...] i kanclerski [...]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia procedury powoływania i odwoływania Rady Ministrów, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności [...].	3
13.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający [...] analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki [...] łamania prawa [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 11) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 12) Zdający przedstawia kary [...] unormowane w [...] Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.	42
13.2.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 11) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 13) Zdający podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia rolę [...] oskarżyciela posiłkowego. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne. 10) Zdający przedstawia przebieg postępowania karnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze [...].	7
14.1.	(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka [...].	(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 4) Zdający wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. (SP) IV. Prawa człowieka. 5) Zdający wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	33
14.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 11) Zdający analizuje kwestię pojmowania równości [...]. (ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.	40

	(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].	12) Zdający [...] rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo.	
15.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 2) Zdający przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI w. 7) Zdający wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie (Chińska Republika Ludowa [...]) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej [...].	55
15.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 1) Zdający rozróżnia typy ładów międzynarodowych (monocentryczny, dwubiegunowy, policentryczny), odwołując się do historii XX i XXI w.; przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw dla funkcjonowania tych ładów.	15
16.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 5) Zdający przedstawia mechanizmy i działania, które zmniejszają [...] dysproporcje pomiędzy państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze. 23) Zdający przedstawia cele działania: Światowej Organizacji Zdrowia [...].	14
16.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk [...] w perspektywie globalnej [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje [...] problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego [...]. (SP) XII. Sprawy międzynarodowe. 4) Zdający formułuje sądy w sprawach wybranych problemów społecznych współczesnego świata [...].	30
16.3.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 5) Zdający przedstawia mechanizmy i działania, które zmniejszają [...] dysproporcje pomiędzy państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze. 14) Zdający wyjaśnia pojęcia pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej [...]; podaje ich przykłady z różnych części świata, oceniając ich skuteczność [...].	45

17.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] innych źródeł [...].	(ZR) XIV. Integracja europejska. 5) Zdający przedstawia zadania [...] Parlamentu; wyjaśnia kwestię legitymizacji [tej] instytucji. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: [...] Parlament [...].	14
17.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIV. Integracja europejska. 6) Zdający przedstawia podział kompetencji pomiędzy Komisją i Radą [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: Komisję [...].	18
17.3.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIV. Integracja europejska. 3) Zdający przedstawia integrację w ramach Unii Europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od wspólnego rynku do unii gospodarczo-walutowej) i najważniejsze postanowienia Traktatu o Unii Europejskiej [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: Radę, [...] Radę Europejską [...].	4
18.1.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 1) Zdający rozróżnia typy ładów międzynarodowych (monocentryczny, dwubiegunowy, policentryczny), odwołując się do historii XX i XXI w. [...]. 22) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX w. (ZR) XV. Polska polityka zagraniczna. 1) Zdający [...] wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX w. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 7) Zdający charakteryzuje [...] organy Organizacji Narodów Zjednoczonych (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa [...]) [...]. 11) Zdający przedstawia genezę i cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego [...]. (SP) XII. Sprawy międzynarodowe. 3) Zdający przedstawia działalność Polski w Organizacji Narodów Zjednoczonych [...] i Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.	19

18.2.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 7) Zdający wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie ([...] Federacja Rosyjska [...]) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej [...]. 9) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich [...] konsekwencje. 22) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX w.	27
19.	(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki [...] łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.	(ZR) X. Kontrola władzy. 6) Zdający przedstawia zasady organizacji i funkcjonowania władzy sądowniczej. (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający przedstawia podstawowe zasady postępowania cywilnego; pisze pozew w sprawie cywilnej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego [...] w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne. 4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne [...] prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 7) Zdający przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kazus z zakresu prawa cywilnego [...].	9
20.	I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZR) 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZR) 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...]. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (ZR) 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający [...] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy [...] i kanclerski [...]; wykazuje, że elementy tych systemów obowiązują w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – klasyczny prezydencki [...] i semiprezydencki / parlamentarno-prezydencki [...]; wykazuje, że elementy drugiego z tych systemów obowiązują w Rzeczypospolitej Polskiej.	8

	je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie. (ZR) 3) Zdający potrafi przedstawiać i uzasadniać poglądy odmienne od własnych. (ZR) 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi oraz rozważania różnych rozwiązań w obszarze społeczno-politycznym. (ZP) 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy [...] polityczne [...]. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego. IV. Komunikowanie i współdziałanie. (ZR) 2) Zdający tworzy strategię argumentowania i przedstawia swoje stanowisko [...], szanując odmienne poglądy. (ZP) 1) Zdający rozwija umiejętność dyskusowania – formułuje, uzasadnia i broni własne stanowisko [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych; przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: [...] w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa [...].	
--	---	---	--

WYKRES 2. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W OBSZARZE WYMAGAŃ OGÓLNYCH